

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

18 בנובמבר 2024

1811

י"ז בחשוון התשפ"ה

עמוד

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 252) (מענק לימודים), התשפ"ה-2024. 124

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 252) (מענק לימודים), התשפ"ה-2024

1. תיקון סעיף 74 בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 74(א) –
- (1) במקום ההגדרה "הורה עצמאי" יבוא:
- "הורה עצמאי" – כהגדרתו בחוק סיוע למשפחות שבראשן עומד הורה עצמאי, התשנ"ב-1992², ואולם לענין זה יקראו את ההגדרה האמורה כך שבפסקה (2)(א), אחרי "מקשר הנישואין" יבוא "לרבות תובענה בענין של סכסוך משפחתי";
- (2) אחרי ההגדרה "שנת לימודים" יבוא:
- "תובענה בענין של סכסוך משפחתי" – תובענה בין הורים, בכל אחד מהעניינים המפורטים בפסקאות (2) עד (4) להגדרה "תובענה בענין של סכסוך משפחתי" שבסעיף 2 לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, התשע"ה-2014³.

ד ב ר י ה ס ב ר

כידוע, הליכי גירושין בישראל הם בסמכותם הבלעדית של בתי הדין הדתיים או במקרים חריגים של בתי המשפט למשפחה בהתאם לחוק התרת נישואין. עם זאת, הסדרת היבטים שונים הקשורים בפירוק התא המשפחתי (לרבות מזונות, חלוקת רכוש, משמורת ילדים ועוד) היא בסמכות מקבילה של בתי המשפט לענייני משפחה.

במהלך השנים האחרונות, ניתנו פסקי דין שונים על ידי בתי הדין לעבודה ובמסגרתם הובהר כי הערכאה המוסמכת היחידה במדינת ישראל להתרת נישואין לבני זוג אשר הם יהודים, מוסלמים, דרוזים או בני אחת העדות הנוצריות המקיימות בישראל היא בית דין דתי. לכן נדחו תביעות למענק לימודים כאשר לא נפתח הליך בבית דין לפי הדין האישי, וזאת אף על פי שהתנהלו הליכים בבית המשפט לענייני משפחה, שהיו חלק מההסדרה הכוללת של הפירוד בין הצדדים.

מצב זה הביא למקרים שבהם המוסד לביטוח הלאומי לא העניק מענק לימודים לבני זוג אשר חייו בנפרד לתקופה של שנתיים לפחות, אף על פי שפתחו בהליך משפטי לפירוק התא המשפחתי (למשל, בהליך להסדר ראייה, יחסי ממון בין בני זוג או משמורת של הילדים) ופעלו בהליך במשך כל השנתיים, וזאת בעוד לעמדת הביטוח הלאומי, מצבם המהותי דומה לאלה שנקטו הליכים בבתי הדין הדתיים.

כך למשל, בני זוג אשר נפרדו וטרם הגיעו להסדר של קבע לגבי החזקת הילדים וחלוקת הרכוש ביניהם, וההליך בבית המשפט לענייני משפחה עדיין תלוי ועומד. במצב דברים זה, שבמסגרתו פועלים בני הזוג באופן אקטיבי להסדיר את מכלול ההיבטים הנוגעים לפירוק חיי השיתוף, אך ההליכים להשתחררות מקשר הנישואין יחלו רק עם

סעיף 1 סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, קובע את זכותו של "הורה עצמאי" למענק לימודים בעד כל אחד מילדיו עד הגיעם לגיל 18. לענין הגדרת "הורה עצמאי" מפנה החוק להגדרה הקבועה בסעיף 1 לחוק סיוע למשפחות שבראשן עומד הורה עצמאי, התשנ"ב-1992 (להלן – חוק סיוע למשפחות), הקובע כלהלן:

"הורה עצמאי" – תושב ישראל אשר בהחזקתו ילד הנמצא עמו ואשר נתקיים בו אחד מאלה:

(1)...

(2) הוא נשוי ומתקיים בו האמור באחת מפסקאות המשנה (א), (ב) או (ג) ובתנאי שאין אדם אחר הידוע בציבור כבן זוגו;

(א) הוא חי בנפרד מבן זוגו תקופה של שנתיים לפחות ופתח בהליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין ופעל במסגרת הליך זה שנתיים לפחות;

" ...

כעולה מן ההגדרה, "הורה עצמאי" הוא הורה שאינו נשוי ואין אדם הידוע בציבור כבן זוגו (כגון גרוש, אלמן או רווק). כמו כן, ההגדרה כוללת נסיבות שבהן ההורה נשוי, אין אדם אחר הידוע בציבור כבן זוגו, אך הוא חי בנפרד מבן זוגו במשך שנתיים לפחות, שבהן הוא פתח בהליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין, כלומר הגיש תביעה לגירושין בבית דין דתי או בקשה להתרת נישואין בהתאם לחוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), התשכ"ט-1969, ופעל במסגרת הליך זה שנתיים לפחות.

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשפ"ה, עמ' 250.

² ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.

³ ס"ח התשע"ה, עמ' 116.

2. חוק זה יחול על הורה עצמאי כהגדרתו בסעיף 74(א) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 1(1) תחולה לחוק זה, שהגיש תביעה למענק לימודים החל מיום תחילתו של חוק זה (להלן – יום התחילה) לגבי שנת לימודים שתחל לאחר יום התחילה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 2 מוצע לקבוע כי חוק זה יחול על הורה עצמאי כהגדרתו בסעיף 74(א) לחוק הביטוח הלאומי כנוסחו בסעיף 1(1) לחוק זה, שהגיש תביעה למענק לימודים החל מיום התחילה של החוק, בעד שנת לימודים שתחל לאחר יום התחילה. לכן, הזכאות לפי התיקון המוצע תחל רק על תביעות חדשות למענק לימודים שהוגשו בעד שנת הלימודים שתחל בתכוף ליום התחילה ואילך. ויובהר בעניין סעיף זה שתחילת שנת הלימודים היא ב־1 בספטמבר, ולכן התיקון יחול על מענק לימודים שישולם בעד שנת הלימודים החדשה העוקבת שלאחר פרסום החוק ואילך.

סיום ההסדרה האמורה, ראוי לגישת הביטוח הלאומי לראות אותם באופן זהה למי שפעל להסדרת מכלול היבטים לפירוק חיי השיתוף, לרבות השתחררות מקשר הנישואין בבית דין דתי.

לנוכח האמור וכדי לסייע גם למשפחות שפתחו בהליך לפירוק חיי השיתוף בבתי המשפט לענייני משפחה, מוצע לתקן את סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי ולהרחיב את ההגדרה של "הורה עצמאי" כך שתכלול גם נסיבות שבהן מדובר בהורה הנוקט בהליכים משפטיים אחרים המעידים על כוונה לפירוק התא המשפחתי.

